

آیین نامه کمیسیون عفو، تخفیف و تبدیل مجازات

فصل اول: تشکیلات

ماده ۱- در اجرای بند ۱۱ از اصل یکصد و دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در خصوص عفو، تخفیف و تبدیل مجازات و آثار تبعی حکم محکومین در حدود موازین اسلامی، کمیسیون عفو، تخفیف و تبدیل مجازات در مرکز و استانها که از این پس در این آیین نامه کمیسیون مرکزی و استانی نامیده می شود تشکیل می گردد.

ماده ۲- کمیسیون مرکزی مرکب از ۵ نفر قضات آشنا به احکام شرع انور و قانون با پایه قضایی ۱۰ به بالا تشکیل می گردد که توسط رئیس قوه قضاییه برای مدت ۵ سال منصوب می شوند.

ماده ۳- رئیس قوه قضاییه یک نفر از اعضا را برای مدت ۵ سال به عنوان رئیس کمیسیون انتخاب می نماید. جلسات کمیسیون با حضور حداقل ۳ عضو رسمیت خواهد یافت و تصمیمات با ۳ رأی موافق معتبر خواهد بود.

ماده ۴- کمیسیون استانی مرکب است از رئیس کل دادگستری استان، دادستان مرکز استان، قاضی ناظر زندان مربوط و مدیرکل زندانهای استان که توسط رئیس قوه قضاییه برای مدت ۳ سال به عضویت کمیسیون مزبور منصوب می شوند. جلسات با حضور ۳ نفر از اعضای فوق علاوه بر دادستان مربوط به پرونده محکوم علیه رسمیت خواهد یافت و تصمیمات با ۳ رأی موافق معتبر خواهد بود.

ماده ۵- در پرونده های محاکم نظامی هیأتی مرکب از رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح، معاون حقوقی و قضایی و معاون نظارت و بازرسی سازمان تشکیل می گردد. تصمیمات هیأت مزبور پس از اخذ نظر کمیسیون مقدماتی مرکب از رئیس سازمان قضایی نیروهای مسلح استان، دادستان نظامی استان و مدیرکل سازمان زندانهای استان با رأی اکثریت اعضاء معتبر خواهد بود.

فصل دوم: روش کار

ماده ۶- اشخاص زیر می توانند درخواست عفو را پیشنهاد کنند:

- ۱- رئیس دادگستری مربوط.
- ۲- دادستان مربوط.
- ۳- قاضی ناظر زندان مربوط.
- ۴- رئیس زندان مربوط.
- ۵- محکوم علیه.
- ۶- خانواده و بستگان محکوم علیه.

ماده ۷- رئیس کل دادگستری هر استان مسوول تشکیل و نظارت بر کمیسیون استانی در مورد عفو محکومین دادگاه های عمومی و انقلاب بوده و پس از احراز صحت مندرجات و کامل بودن مدرک نسبت به تشکیل جلسات کمیسیون استانی اقدام می نماید.

ماده ۸- کمیسیون استانی پس از رسمیت نسبت

به بررسی مدارک، مندرجات و ارزیابی شرایط درخصوص تقاضای عفو، رسیدگی و با اکثریت آراء اتخاذ تصمیم می نماید. در صورتی که نظر کمیسیون مزبور بر عفو یا تخفیف مجازات باشد، ضمن تشریح جهات و دلایل، مراتب به حوزه ریاست قوه قضاییه جهت قرار دادن در لیست عفو ارسال می گردد و در غیر اینصورت، ضمن تشریح جهات و دلایل مراتب را جهت رسیدگی و تعیین تکلیف نهایی به کمیسیون مرکزی ارسال خواهند نمود.

تبصره - اجرای احکام اعدام، قصاص و حدود شرعی که زمینه عفو را از بین می برد تا اعلام نظر قطعی متوقف می شود.

ماده ۹- در پیشنهاد عفو، تخفیف و تبدیل مجازات باید مدارک و مندرجات زیر بیوست گردد:

- ۱- مشخصات محکوم علیه شامل نام و نام خانوادگی، شهرت، نام پدر، شماره ملی، شماره شناسنامه و محل صدور آن، تاریخ تولد، تابعیت، شغل، سواد، تأهل، تعداد عائله و داشتن یا نداشتن سرپرست.
- ۲- تاریخ شروع اجرای مجازات و مدتی که محکوم علیه پیش از شروع به اجرا در بازداشت بوده است.
- ۳- پیشینه کیفری (در صورت داشتن پیشینه نوع، تعداد و شرح آن قید گردد).
- ۴- استیفاء یا عدم استیفاء حق شاکی خصوصی و کیفیت آن.

۵ - جرم ارتكابی، میزان محکومیت قطعی، مانده محکومیت در تاریخ تنظیم فرم و میزان عفو درخواستی.

۶ - سوابق استفاده از عفو یا تخفیف و میزان آن.

۷ - وضعیت اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی، جسمانی و معیشتی عائله محکوم علیه.

۸ - تاریخ تنظیم فرم پیشنهاد عفو.

۹ - کیفرخواست، رأی بدوی، رأی تجدیدنظر و رضایت نامه حسب مورد.

۱۰ - در مورد محکومیت به اعدام، اصل پرونده به ضمیمه برگ پیشنهاد عفو.

ماده ۱۰- قاضی اجرای احکام شهرستان با وصول تقاضای عفو مکلف است، نکات ذکر شده را از پرونده محکوم علیه با دقت نظر، استخراج و ضمیمه به صورت خوانا و مصدق از مدارک مورد نیاز تهیه و با ذکر نام و نام خانوادگی و سمت خود، آن را گواهی نماید و حداکثر ظرف مدت ۳ روز به دبیرخانه کمیسیون استانی ارسال نماید.

ماده ۱۱- به منظور تحقیق در فرآیند شرایط عفو و سیاست های کلان قضایی در مورد زندانیان، کمیسیون مرکزی و استانی می تواند رأساً با تعیین و اعزام هیأت به زندان های سراسر کشور، بر صحت آن نظارت نماید.

ماده ۱۲- دبیرخانه کمیسیون مرکزی در تهران تشکیل و امور مربوط به پیشنهاد های عفو را در دفاتر و رایانه ثبت و آماده طرح در کمیسیون

می‌نماید و دبیرخانه کمیسیون استانی، تحت نظارت و مسوولیت رئیس کل دادگستری تشکیل و به امور مربوط رسیدگی و نسبت به آماده نمودن درخواستها جهت طرح در کمیسیون و انعکاس مراتب به مرکز اقدام می‌نماید.

ماده ۱۳- مدیرکل سجل کیفری و عفو و بخشودگی به عنوان دبیر کمیسیون مرکزی، مسوولیت پی‌گیری امور داری مربوط به عفو و بخشودگی را عهده‌دار خواهد شد.

ماده ۱۴- بزرگوار کمیسیون موظف است درخواستها و پیشنهادهای عفو یا تخفیف مجازات محکومان را به ترتیب تاریخ وصول، ثبت و حداکثر ظرف مدت پانزده روز توسط کارشناسان اداره عفو و بخشودگی بررسی و بلافاصله پس از تکمیل شرایط ذکر شده در این آیین‌نامه به منظور طرح، به کمیسیون مرکزی ارسال نماید.

ماده ۱۵- کمیسیون‌های مرکزی و استانی، حداقل هر ۵ روز یک بار و در مواقع ضروری به صورت فوق‌العاده تشکیل جلسه می‌دهند. کمیسیون استانی درخواست‌های رسیده را بررسی و تصمیمات اتخاذ شده را یک ماه پیش از موعد مقرر به کمیسیون مرکزی تقدیم می‌نماید و کمیسیون مزبور باید حداکثر ۱۵ روز قبل از موعد مقرر فهرست اسامی دارندگان شرایط عفو را توسط رئیس کمیسیون مرکزی به رئیس قوه قضائیه تقدیم دارد.

ماده ۱۶- کمیسیون عفو، تخفیف و تبدیل مجازات موظف است اسامی زندانیان واجد شرایط را به تفکیک استان، شهرستان و محکومان سازمان قضایی نیروهای مسلح و ویژه روحانیت را در ۲ لیست به شرح زیر تنظیم نماید:

الف) زندانیان مشمول عفو اعطایی منجر به آزادی.

ب) زندانیان مشمول عفو اعطایی منجر به تخفیف یا تبدیل مجازات.

ماده ۱۷- حوزه ریاست قوه قضائیه اسامی آن دسته از زندانیانی که عفو اعطایی، منجر به آزادی آنان می‌شود را بلافاصله به سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی ارسال نموده تا در اسرع وقت و از طریق مقتضی به زندانهای سراسر کشور ابلاغ گردد و تحت نظارت دادستان مربوط در صورتی که به جهت دیگری بازداشت نباشند بلافاصله نسبت به آزادی محکومین مزبور اقدام و نتیجه را ظرف مدت ۱۰ روز گزارش نمایند.

ماده ۱۸- دبیر کمیسیون عفو و بخشودگی اسامی آن دسته از زندانیانی که عفو اعطایی آنان منجر به تخفیف و یا تبدیل مجازات می‌شود را رأساً به دادستانهای محل ابلاغ تا با نظارت رئیس دادگستری مربوط حداکثر ظرف ۲۰ روز پس از وصول نسبت به اعمال عفو اقدام و مراتب را گزارش نماید.

ماده ۱۹- فهرست عفو محکومان دادگاه‌های نظامی سراسر کشور و ویژه روحانیت به سازمان قضایی نیروهای مسلح مرکز و دادستان ویژه روحانیت برای ابلاغ، اجرا و نظارت مطابق مفاد این آیین‌نامه ارسال می‌گردد.

ماده ۲۰- عفو محکومانی که فاقد برخی از شرایط مندرج در این آیین‌نامه باشند، با صلاح‌دید رئیس

قوه قضائیه، به طور جداگانه پیشنهاد خواهد شد.
ماده ۲۱- مراجع قضایی و قانونی موظفند پاسخ استعلامات دبیرخانه کمیسیون‌های مرکزی و استانی را در اسرع وقت تهیه و ارسال دارند و همچنین تصمیمات متخذه کمیسیون را در جهت انجام وظایف واگذار شده بدون تأخیر اجرا نمایند.

فصل سوم: مناسبت‌های عفو، تخفیف و تبدیل مجازات

ماده ۲۲- مناسبت‌های عفو و بخشودگی به شرح زیر می‌باشد:

۱- ولادت حضرت رسول اکرم «ص»، ۱۲ تا ۱۷ ربیع‌الاول.

۲- مبعث حضرت رسول اکرم «ص» ۲۷ رجب.

۳- ولادت حضرت امیرالمؤمنین «ع» ۱۳ رجب.

۴- ولادت حضرت امام حسین «ع» ۳ شعبان.

۵- ولادت حضرت قائم «ع» ۱۵ شعبان.

۶- عید سعید فطر، اول شوال.

۷- عید سعید قربان، ۱۰ ذیحجه.

۸- عید سعید غدیر، ۱۸ ذیحجه.

۹- سالروز پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ۲۲ بهمن.

۱۰- سالروز جمهوری اسلامی، ۱۲ فروردین.

۱۱- عید نوروز، اول فروردین.

۱۲- سالروز حماسه فتح خرمشهر ویژه عفو محکومان نیروهای مسلح، ۳ خرداد.

۱۳- ولادت حضرت فاطمه «س» ویژه عفو محکومان نساء، ۲۰ جمادی‌الثانی.

۱۴- سایر مناسبت‌هایی که مقام معظم رهبری موافقت فرمایند.

فصل چهارم: سیاست‌ها و شرایط عفو، تخفیف و تبدیل مجازات

ماده ۲۳- سیاست‌های عفو، تخفیف و تبدیل مجازات عبارتند از:

۱- توجه به تدابیر و منویات مقام معظم رهبری در مقاطع اعطای عفو.

۲- تلقی عفو محکومیت به عنوان یک اقدام معنوی و عنایت نظام جمهوری اسلامی.

۳- توجه به میزان تأثیر مجازات، اصلاح بزه‌کار و احراز ندامت.

۴- توجه به ضرورت‌ها، مصالح اجتماعی، سیاسی و منطقی‌ای.

۵- توجه به موارد حق‌الناس و فراهم بودن شرایط و موجبات تأمین ضرر و زیان شاکی خصوصی.

۶- توجه به وضعیت و شخصیت محکوم و خانواده وی و اصلاح مجرم.

۷- توجه به سوابق کیفری از جهت تکرار و تعدد جرم.

۸- عدم اعلام عفو تا قبل از زمان صدور عفو.

۹- اعطای عفو موجب بیهوده جلوه دادن امر قضاء، احکام صادره و اجرای کیفرهای قانونی نشود.

ماده ۲۴- شرایط عفو، تخفیف و تبدیل مجازات عبارتند از:

۱- رعایت سیاست‌ها و تدابیر مندرج در این آیین‌نامه.

۲- محکومان به اعدام که مجازاتشان با استفاده از عفو به حبس ابد تبدیل شده، در صورت تحمل

حداقل ۱۰ سال حبس از تاریخ عفو قبلی.
۳- محکومان به حبس ابد که حبس آنان به ۱۵ سال تقلیل یافته، پس از گذشت ۵ سال از تاریخ عفو قبلی.

۴- محکومان غیر از حبس ابد در صورت تحمل یک چهارم باقی‌مانده حبس از تاریخ عفو قبلی.

تبصره - محکومانی که حبس آنان قبلاً مشمول عفو، تخفیف و تبدیل مجازات قرار گرفته و به جهت جزای نقدی در زندان به سر می‌برند و عاجز از پرداخت می‌باشند، در صورت احراز سایر جهات عفو، مورد عفو قرار می‌گیرند.

ماده ۲۵- موارد زیر مشمول عفو، تخفیف و تبدیل مجازات نمی‌شود:

۱- قاچاقچیان حرفه‌ای مواد مخدر.

۲- مواردی که مجازات آن حق‌الناس است مانند قصاص.

۳- سرقت مسلحانه.

۴- تجاوز و زنا به عنف.

۵ - مصادیق مهم جرایمی از قبیل جاسوسی، محاربه، قاچاق سلاح و مهمات، اختلاس، ارتشاء و آدم‌ربایی.

۶ - محکومان به جرایم مستوجب حد شرعی اعدام و رجم که با شهادت شهود اثبات شده باشند.

تبصره - حرفه‌ای بودن و تعیین مصادیق مهم مقرر در این ماده به تشخیص رئیس قوه قضائیه است.

ماده ۲۶- اجرای مواد ۷۲، ۱۲۶

- ۱۸۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ از شمول این آیین‌نامه خارج است.

ماده ۲۷- برای محکومانی که تقاضای عفو آنان از طرف کمیسیون رد شده، طرح مجدد درخواست عفو در نوبت بعدی با رعایت شرایط این آیین‌نامه بلامانع است.

ماده ۲۸- نظر کمیسیون در رد یا قبول پیشنهاد عفو یا تخفیف مجازات باید کتبی، مستند و مستدل باشد.

ماده ۲۹- در خصوص محکومانی که واجد شرایط مذکور در فصل سوم این آیین‌نامه نیستند لکن صلاحیت برخوردار از عفو را به استناد ماده ۲۰ دارند، کمیسیون استانی پیشنهاد عفو آنان را طی فهرست جداگانه به کمیسیون مرکزی ارسال نموده تا پس از بررسی به نظر رئیس قوه قضائیه برساند.

ماده ۳۰- این آیین‌نامه در ۴ فصل و ۳۰ ماده و ۳ تبصره در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۱۶ مورد تصویب رئیس قوه‌قضائیه قرار گرفت. از تاریخ تصویب این آیین‌نامه، آیین‌نامه کمیسیون عفو و بخشودگی مصوب ۱۹ آذر ۱۳۷۳ ملغی است.

رئیس قوه قضائیه - سید محمود هاشمی شاهرودی
روزنامه رسمی شماره ۱۸۴۸۳ مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۳

